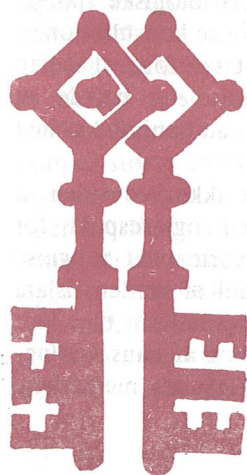
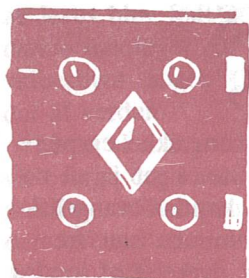

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

3 / juni 1992

ISSN 0903-6113

Lidt om: VOR VEJ TIL CAIRO - OG MUSLIMERNES VEJ TIL KRISTUS

En FKF'er også DMS'er - ja, nogle FKF-brødre og søstre har nok omfattet dette dobbelte tilhørsforhold med nogen skepsis. For mig selv var der ingen tvivl om at det, FKF står for og det som DMS kaldte mig til, er foreneligt, ja, to sider af samme sag.

DMS kaldte os, min hustru og mig til noget af en drømmestilling ved at placere os i Cairo med blandt andet den opgave at samarbejde med den koptisk-orthodokse kirke, forøvrigt efter to års studier ved et paveligt institut i Rim, i hvilken periode vi også frekventerede den anglikanske kirke i Rom, en meget højkirkelig kirke med en meget højkirkelig præst, samt den svenske lutherske kirke i Rom, et lille, men ideelt kirkerum til en svensk højmesse, hvor jeg selv fik lejlighed til ikke bare at medvirke i denne fyldige liturgi, men også fik lejlighed til at celebrere den fulde svenske højmesse. Kan en højkirkelig dansk præst ønske sig ret meget mere - bortset fra at få lov at være hyrde for en dansk menighed der gerne vil være med til en fyldig liturgi.

De små tegn på fromhed, kors-tegn, løftede hænder under bøn etc., er selvfølgelig her, og de smitter endda af på nogle evangeliske krist-

ne her - måske dog ikke egyptere. Hvis de orthodoxe siger ja til noget, siger de koptisk-evangeliske helst nej. Det kommer især frem i spørgsmålet om dyrkelse af jomfru Maria og de andre helgener. En af vore kolleger, en amerikansk lutheraner, der underviser på det koptisk-evangeliske teologiske seminarium, chokerede engang sine studenter med citater af Martin Luther om hvor højt vi bør ære jomfru Maria! -

A propos dette, kan jeg huske at pave Johannes Paul II engang sagde noget om at vejen til kristen enhed går gennem Maria. Selv reagerede jeg dengang lidt naivt, idet jeg mente at enheden dog først og fremmest må være i Kristus. Men nu kan jeg godt se, at hvis kristne af forskellige konfessioner, især evangeliske, begynder at tage mariologiske spørgsmål op i økumeniske konsultationer, kunne det meget vel føre til større indbyrdes forståelse og betyde et vigtigt skridt fremad henimod enhed i troen.

Iøvrigt er det ikke ved siden af med hengivenhed og respekt for jomfru Maria overfor det religiøse flertal i denne del af verden, Islam bekræfter jo netop at Jesus blev født af jomfru Maria, og at hans undfangelse skete uden mands medvirken,

ved Guds suveræne indgreb. De fleste troende muslimer vil blive forfærdede over at høre at mange kristne teologer fornægter troen på at Jesus blev født af en jomfru. Sådanne teologer gør ikke det kristne vidnesbyrd nogen tjeneste i denne del af verden.

Hvad skal man da gøre når man vil bringe det kristne vidnesbyrd til muslimer? Skal man fokusere på det der forener eller det der skiller? - Jeg vil ikke give nogen håndfast regel, men én af vore muslimske venner bad mig meget bestemt om at gøre rede for det der adskiller islam fra kristendom, fremfor de ligheder, man kan finde. På den anden side må man være rede til at svare muslimer på hvad man som kristen mener om Muhammad, islams profet. Det kan man vel ikke gøre uden at nære en vis respekt for dennes bestræbelser på at bringe de hedenske arabere til at tro på den ene sande Gud. På den anden side: Hvis vi bliver alt for positive, bliver vi muslimerne svar skyldige på spørgsmålet: "Hvorfor tror I ham så ikke? - Hvorfor tror I ikke på hans budskab?"

I alt fald kommer vi ikke udenom at forsøge at se om ikke lighederne mellem Koranens og Bibelens budskab er større end både muslimer og kristne er vant til at tro. Normalt siger muslimer at de ikke tror på at Jesus blev korsfæstet, for Koranen siger at han ikke blev korsfæstet. Men nærlæser man teksten i sin rette sammenhæng, vil man se at den siger om jøderne at de ikke

dræbte ham og ikke korsfæstede ham, men det så kun sådan ud for dem. Derom kan kristne og muslimer ikke være uenige. Ifølge Bibelen var det jo romerne der korsfæstede Jesus. Endvidere siger Jesus i Johs. 10,17-18: "Jeg sætter mit liv til, for at tage det igen. Ingen tager det fra mig, men jeg sætter det til af mig selv. Jeg har magt til at sætte det til, og jeg har magt til at tage det igen". Måske er de omtalte Koran-vers et svagt ekko af dette? Måske henvender de sig til jøderne for at sige til dem: "I troede at I fik has på ham Jesus, men det så kun sådan ud for jer. I kan lige så godt overgive jer og tro på ham!" - Måske optrådte Muhammad således mere eller mindre ubevidst som Israelsmissionær for Kristus!

Problemet er selvfølgelig at den almindelige accepterede Koran-udlægning ikke giver plads for sådanne tanker, men opfatter Koran-versene om Jesu korsfæstelse som en benægtelse af at Jesus blev korsfæstet. I det hele taget vil det altid være problematisk for mig som kristen at skulle forsøge at overbevise et menneske af en anden tro om at jeg forstår hvad der står i hans helligskrift bedre end han selv gør! - Ganske vist siger Bibelen at "den åndelige kan bedømme alt"; men det kræver ydmyghed, ekstraordinær ydmyghed, at være delagtig i denne åndelige gave som kristen. Vore åndelige våben er jo ikke til brug mod mennesker, men mod "ondskabens åndemagter i himmelrummet". Vore åndelige gaver kan så let forlede os til

hovmod overfor anderledes troende.

På den anden side må vi heller ikke glemme at bedømme den ånd der ligger bag islam. Afdøde biskop Jens Christensen gør efter min mening ret i at bedømme islams bøn- og fromhedsliv negativt i sin bog "The Practical Approach to Muslims", udkommet på dansk med titlen "Konfrontation". Men vi skal lægge mærke til at Jens Christensen ikke dømmer islam uden samtidig at dømme mangt og meget i traditionel kristeligt fromhedsliv som vrangt i forhold til evangeliet. Det er ikke den kristne fromhed og "åndelighed" der fører muslimen til Kristus, men evangeliets vidnesbyrd om Jesu egne ord talt til dom og frelse, fald og oprejsning.

Kirken vil svigte muslimerne hvis den ikke vil bringe dette vidnesbyrd til muslimernes hjerte. Hvis kirken begynder at prædike at alle menne-

sker bliver frelst, uanset deres religiøse tilhørsforhold og/eller tro, vil den forråde de muslimer der trods afsavn og direkte forfølgelser har bekendt og holdt fast ved troen på Jesus Kristus som Herre, idet kirken derved implicit vil sige at deres lidelser var helt unødvendige.

Selv om der findes muslimer om hvem Jesus ville sige: "Du er ikke langt fra Guds rige", må vi som kirke holde fast ved at målet for dens tilstedeværelse blandt muslimer, såvel ude som hjemme i Danmark, er at bringe muslimerne dertil hvor Jesus kan sige til dem: "I dag skal du være med mig i Paradis". Det er da også et af vore mere langsigtede mål ved at tjene her i Egypten at blive så godt som muligt rustede til at være med i arbejdet i Danmark for at vor kirke også kan være kirke for muslimer.

Henrik Ertner Rasmussen,
Cairo, Egypten.

ER DET GÅET I GLEMMEBOGEN

at Kirkelig Samling stadig forhandler nogle foldere samt andet, som en præst kan benyttet i sin gerning?

"Til forældre, der ønsker deres børn døbt". 7. oplag. 2,00 kr.

"Til forældre, der sender deres børn til konfirmationsforberedelse". 3. oplag. 1,25 kr.

"Til dem, der ønsker at giftes i kirken". 2. oplag. 1,25 kr.

"Abortkort". Velegnet til konfirmandundervisning. 0,50 kr.

"I hellig tjeneste". Pjece at uddele til medarbejdere i kirken, også menighedsrådsmedlemmer. 2,00 kr.

"Våbenhusplakat". 10,00 kr. 2 stk. 15,00 kr.

Plakat til gudstjenestetider. 0,75 kr.

Kan købes i ekspeditionen, pasotro Poul Ulsdal, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.

KOMMENTAR

Messefejring med fnisende børn som diakoner !

Sammen med Kristeligt Dagblad den 27. marts fulgte som sædvanligt ugens radio- og fjernsynsprogrammer. På forsiden var der en udførlig omtale af en "børne- og familiegudstjeneste", der skulle transmitteres i fjernsynet fra Vesterkær kirke i Aalborg den følgende søndag. Omtalen var prydet med et stort billede, hvor man så en præst i sort kjole stå foran alteret med en bog i sin hånd; ved siden af ham stod en dreng og en pige, den henholdsvis havde en alterkalk og en alterdisk i hånden. Dette "budskab" kunne bladets læsere næsten ikke undgå at se, at så langt ude er man i folkekirken i såkaldt "demokratisering" eller udøvelse af theologisk misforstået "almindeligt præstedømme", at fnisende børn står for alteret ved den ordinerede præsts side under fejringen af, hvad Luther kaldte "det allerhelligst sakramente". At uddele de konsekrerede elementer, Kristi for os ofrede legeme og blod i brøds og vins skikkelse, Golgatas forsoningsoffer overlades til to fnisende ikke-konfirmerede børn! Ikke blot lader det kristelige dagblad et sådant billede sætte på forsiden; men dette skulle det danske, døpte folk se for deres øjne i fjernsynet ...

Præsten hedder Villy Mølgaard og er landsformand for "Kristelig Lyt-

ter- og fjernsynsforening" med vist 90.000 medlemmer, og det er i denne egenskab, at han blev valgt til at få en sådan gudstjeneste i sin kirke transmitteret. En mand i denne position får lov til at præsentere en sådan gudstjeneste med forhåndsreklame fra KD og sikkert uden, at hans provst eller hans biskop drømmer om at gribe ind. Mon ikke en sådan præst i den lutherske ortodoksis tid var "sat i jern på Bremerholm"? Nu får han sikkert et ridderkors eller to, som det skik for en præst i den stilling.

Hvad mon dog en sådan præst lærer sine konfirmander om "det allerhelligste sakramente"? Hvad har mylderet af børne-altergæster fået at vide om dette "Himmeriges bord af Guds nåde", som Grundtvig kalder det? Mon han har fortalt dem, at når kirken synger "helligsangen" på det sted i gudstjenesten, betyder det, at vi i hvert fald er på mindst lige så hellig grund, som profeten Esajas beskriver det i sin bogs 6. kapitel, vers 2 - 3? Hvilke nadversalmer har han mon læst med dem, og hvad stiller han selv op med alle de salmer, der lærer kirkens tro?

Alt dette kom i mine tanker blot ved at se billedet på denne forside af radioprogrammet og læse forhåndsreklamen. Selv at se udsendel-

sen om søndagen havde jeg simpelt-
hen ikke åndelige kræfter til. Men
det var heller ikke nødvendigt, for
tirsdag den 31. marts havde KD's
radiomedarbejder, sognepræst Ray-
mond Olsen en udførlig anmeldelse
af hele "forestillingen". Skønt han
selv er medlem af samme forenings
hovedbestyrelse, var det en sønder-
lemmende kritik af formandens
"værk". Her kom det alt sammen: de
fnisende uddelere af sakramentet, og
"de små ikke-konfirmerede lægfolk",
der var "stoppet ind i alle de guds-
tjenesteled, der tillod det". Der var
"manuskript" til alt og alle i denne
gudstjeneste: "Havde præsten løftet
begge hænder ved velsignelsen, hav-
de Vorherre haft mulighed for at
læse med".

Desværre havde denne præst i sin
meget hårde kritik dog gjort een
undtagelse, idet han skrev, at det var
"en særdeles luthersk gudstjeneste.
Ingen tvivl om det". Men det er
desværre utrolig almindeligt, at Fol-

kekirkens præster har meget ringe
viden om, hvad Luthersk nadverlære
er.

Så kan en ældre højkirkelig præst
ikke lade være med at tænke på de
dage for blot 25 - 30 år siden, da
KD's medarbejdere igen og igen
talte om, hvordan de højkirkelige
ville "ødelægge vor gode, gamle,
danske gudstjeneste", og hvordan der
kunne appelleres til menighedsråds-
medlemmer om at holde øje med os,
og hvordan man af "omsorg for vor
kirkes vel" kunne spørge biskopper
om, hvor længe vi kunne blive i
Folkekirken. Men pludselig vender
tankerne tilbage til nutiden og den
utrolige sag, som et menighedsråd
og en biskop har rejst mod pastor
H.C. Christensen ved Sct. Jakobskir-
ken i København! Er det da ikke det
glade vanvid, der huserer i denne
Folkekirke?

Poul Ulsdal.
Esbjerg.

ERKLÆRING OPLÆST I FORBINDELSE MED SØNDAGSMESSEN DEN 17. MAJ 1992.

Af grunde, som der ikke er mig tilladt at nævne i en offentlig forsamling
er det ikke længere tilladt mig sammen med menigheden i frihed at udforme
ekstraordinære nadvergudstjenester. Den i folkekirken almindeligt gældende
bevægelsesfrihed er vilkårligt taget fra os.

Præst og menighed har derfor ikke mulighed for at arbejde med
gudstjenestens form og fornyelse, sådan som vi her gerne vil det - og gennem
mange år har gjort det, men menigheden og jeg som dens præst er ved
ekstraordinære gudstjenester tvunget til at følge det for søndagsgudstjene-
sterne autoriserede ritual ord til andet. B.a. er dermed den nadverbøn
udelukket, som ligger på linie med vore nordiske søsterkirkers officielle
nadverbøn og det for Det lutherske Verdensforbund gældende nadverritual.
Udelukket er dele af den bordskik, som Jesus selv fulgte. Desuden at lægfolk
medvirker; at der i forbindelse med nadveren bedes en syndsbekendelse og

gives en fredshilsen.

Menighed og præst har derfor nu besluttet at indstille de af pastor Hans
Christian Christensen ledede ekstraordinære nadvergudstjenester, indtil vi i
Sankt Jakobs Kirke ved sådanne tjenester atter kan nyde den frihed, som alle
andre menigheder og præster nyder overalt i den danske folkekirke - også
i Københavns stift, ja, i Sankt Jakobs Kirke.

Hans Christian Christensen, res. kapellan, Sankt Jakobs Kirke, København.

KIRKENS DÅBSOPLÆRING

Pædagogisk konsulent ??

Inspireret af Religionspædagogisk
Centers oplæg til en kirkelig dåbs-
oplæring besluttede Hellerup Menig-
hedspleje at ansætte mig som kir-
kens pædagogiske medarbejder fra
august 1991.

Det var formelt en sognemedhjæl-
peransættelse, men min titel blev
pædagogisk konsulent. Man havde
tidligere haft en sognemedhjælper,
der som hovedopgave havde haft
besøgstjeneste, så der var vigtigt, at
menigheden forstod, at mine arbejds-
opgaver var anderledes.

Min baggrund for ansættelsen er
mere end 20 års lærergerning, heraf
13 år på en efterskole med kristent
idegrundlag samt en toårig ansættel-
se som sognemedhjælper i et res-
sourcesvagt område på Vesterbro.
Derudover er jeg nu ved at afslutte
et cand. pæd. studium i kristen-
dom/religion på Danmarks Lærer-
højskole.

Jeg har kun været ansat i 8 må-
neder, men netop som nyansat i en
stilling, som ingen før har haft på
dette sted, gør man sig en hel del
overvejelser. Intet er rutine. Alt skal
begrundes. Ind imellem har jeg følt

mig som en elefant i en glasbutik,
men ikke så længe ad gangen. Selv-
følgelig er jeg lægmand (eller kvind
e), men jeg tror og håber på, at den
faglige tradition, som jeg repræsen-
terer, kan give lidt ny inspiration til
kirkens kateketiske tradition.

Artiklens overskrift dækker altså
ikke over en fagteologs overvejelser
vedrørende "kirkens dåbsoplæring".
Det, der følger, er en lægmands
beretning om pædagogiske overvejel-
ser og pædagogisk praksis i en kirke
i en af Københavns nordlige forstæ-
der lige netop nu.

Adskillelse af kirke og skole.

Engang var skole og kirke en
enhed. På gamle landsbybilleder ser
man skolen og kirken ligge side om
side. Degnen var gennem mange år
ansat i både skole og kirke. Kristen-
domsundervisningen var det vigtigste
fag. Indtil 1966 kunne ingen, der
ikke var virkelig stiv i bibelhistorie,
optages på seminariet!

Men fra 1975 var skolen ikke
længere konfessionsbundet. Skolelo-
ven af 1975 var ikke resultatet af et
brat "efter 68 brud". Tværtimod var
lovens frisætning fra det konfessio-
nelle tilhørsforhold afslutningen på -

og konsekvensen af - en lang proces. Processen blev synlig allerede i 30'erne, så man kan næsten undre sig over, at den kom til at vare så længe. Skole og kirke var i 1975 gledet så langt fra hinanden, at det ikke mere var rimeligt, at den danske skolelov skulle afspejle enheden mellem kirke og skole.

Skolens kristendomundervisning er altså ikke kirkens dåbsoplæring. Denne oplæring, der er den ene halvdel af dåbsbefalingens opfyldelse, er nu kirkens - og forældrenes - egen forpligtelse. Denne kendsgerning er udgangspunktet for min ansættelse. Her er min udfordring!

Daginstitutionerne.

Hvis man i dag vil fotografere Hellerup kirke og Sognegård, vil det være meget svært ikke også at få den daginstitution, der ligger i umiddelbar tilknytning, med på billedet. Hellerup er ikke speciel i den henseende. Sådan er det mange steder, og præster sidder i menighedsbørnehavers bestyrelser. Nogle steder er samhørigheden mellem daginstitution og kirke formel, men andre steder er den bestemt reel.

Det var ved børnehaven, jeg startede.

Jeg sendte sognets 6 daginstitutioner en folder. I den indbød jeg til aktiviteter med fortælling og leg. Det skulle forgå i Sognegården og ikke i kirkerummet. Aktiviteten skiftede med årstiden (kirkeåret). I november var det Noas ark. I december hed det: "En stjerne på himlen". I januar og februar var der tilbud om at genopleve de gamle

festtraditioner omkring helligtrekonger og kyndelmisse.

Børnehaverne kunne tilmelde en gruppe ad gangen, og jeg tilpassede tidspunktet, så det var bedst muligt for børnenes dag i institutionen. Hvert besøg tog en time og sluttede med boller og saftvand.

Som afslutning på indbydelsen skrev jeg: "Vi håber, I vil modtage vores tilbud positivt. Vi ved, at der i børnehaverne arbejdes seriøst med kulturformidling og opdragelse. Der er i dag en voksende bevidsthed om, at dansk (og vestlig) kulturarv er dybt forankret i kristen kultur. Vi tror, vi kan hjælpe jer med at sætte nyt lys på denne del af kulturen. Vil I høre nærmere så ...."

Med indbydelsen fokuserede jeg altså på kristendommen som vor kulturelle basis. På den måde kan børnehaverne få opbakning fra alle hjem til besøget.

De inviterede ikke til et bekendende fællesskab med bøn og forkyndelse, men til oplevelse af bibelske fortællinger og indlevelse i traditioner knyttet til kirkeåret. Vores målgruppe er alle børn, ikke blot de døbte.

Helligtrekonger.

Så kort som muligt vil jeg nu beskrive helligtrekongers arrangementet.

Børnene kommer ind i et tomt lokale. På gulvet ligger en indisk sari. Alle sætter sig på sarien. Her kan sagtens sidde 20 børn. Vi er nu i Østen, hvor vise mænd læser om en konge, der skal fødes, når en bestemt stjerne viser sig.

På endevæggen hænger sølvstjerner så store som kaffekopper og en enkelt guldstjerne så stor som en tekop. Alle børn får en kikkert. De voksne synes, den ligner en sammenrullet festsang, men børnene kan heri se alle himlens (endevæggens) stjerner. Tavse drejer de kikkerterne fra stjerne til stjerne indtil en dreng forundret udbryder: "Der er jo også en stor én af guld". Så har vi "set Hans stjerne i østen", og må forbedre vores rejse. Alle børn ved, at man har gaver med til et lille barn, for de har selv været på barselsbesøg. Vi tager en "guldting" med, noget røgelse, der dufter underligt, og en krukke "myrrasalve", der lugter godt. Børnene løfter på det tunge "guld", lugter til røgelsespindene og får lidt salve til næsen. Provianten er rosiner og vand i en krukke. Vismændene spiser lidt rosiner inden rejsen og drikker, som man gør i Østen, uden at røre ved krukken med læberne.

Så trækkes kamelerne frem. Et "oprejst" barn er hoved og forkrop, et "nedbøjet" barn er bagkrop og et tredie barn er kamelfører. Vi rejser nu ind i et andet værelse, hvor julekrybben ("Peters Julekrybbe", som vi har købt i Ansgars Boghandel i Bredgade) er opstillet. Men inden vi når så langt, møder vi Herodes, der siger, at han så sandelig også gerne vil se det barn!

Fremme ved krybben afleveres gaverne, og børnene synger "Dejlig er den himmel blå" for barnet og dets forældre. Fortællingen slutter med beskeden om at drage en anden

vej hjem.

Børnene sætter sig nu ved et bord og tegner. Nogle tegner gaver til barnet, nogle hele krybbebilleder og mange tegner kameler. De helt små laver flotte krims-krams billeder på store ark papir. Som afslutning spiser vi "Helligtrekongerskage", en rund kage omsluttet af en guldpirskrone. Jeg fortæller, at man i gamle dage gemte en mønt i kagen. Den, der fandt mønten, fik kronen på hovedet. Vi tænder også det helt specielle tredelte helligtrekongerslys.

Under spisningen har jeg lejlighed til at tale lidt med de voksne, og inden de går, får de en gave med til børnehaven. Det er en bog, der hedder: "De vise mænd og stjernen". Foruden historien indeholder bogen et panorama i farver og to sider figurer, der kan placeres på panoramaet. Bogen, der er ny, er oversat fra engelsk af Robert Fisker. Lohse har udgivet, og de skal roses for en fin bog til en billig pris. (Koster lige under 50 kr.)

Børnehavgudstjenester og familiegudstjenester.

I november, december og februar havde jeg besøg af fem grupper fra tre børnehaver. Hver af grupperne var til 2 arrangementer. Det betyder kontakt til ca. 70 børn og 10 pædagoger.

For den samme målgruppe holdt vi julegudstjeneste og påskekudstjeneste. Begge dele særdeles velbesøgt. Her var salmesang, bøn og velsignelse. Her var også fortælling. Ved julegudstjenesten fokuseredes der på, at Jesus kom. Ved påske-

gudstjenesten, at han lever.

Hver gang, der er familiegudstjeneste (7-8 gange årligt), sender vi plakater til ophængning i børnehaverne. Mange af børnene kommer til disse gudstjenester. Måske på grund af plakaterne, måske på grund af de breve med indbydelser, vi sender til alle sognets døbte på 4, 5 og 6 år.

En folkekirkelig skoletjeneste.

Selv om kirke og skole ikke mere kan defineres som to sider af samme sag, har vi ikke opgivet at samarbejde med skolen.

De sporadiske kontakter, der altid har været mellem præster og lærere, er vi nu ved at samle og udbygge til en folkekirkelig skoletjeneste i Gentofte. Provstiets menighedsråd er ved at etablere et økonomisk samarbejde, så der efter sommerferien kan ansættes en lærer fra kommunen på deltid. Vedkommende skal sørge for gode materialer, organisere og inspirere.

For at skoletjenesten ikke blot skal være et "kom og se vores kirke"-tilbud, inviterede jeg, som et forsøg, de tre 2.klasser, der hører til vores sogn.

De blev inviteret til en emnedag om påsken. Dagen var på tre timer, og børnene sang påskesalmer, hørte påskeberetningen, bagte påskebrød, klippede påskepynt, skrev gækkebreve og fik en snak om påskens symboler og farver. Præsten og organisten medvirkede i en 1/2 time. Kirketjeneren og to fra menigheden hjalp hver en time med de kreative udførelser.

To af de tre klasser tog imod

indbydelsen. Den tredje ringede afbud, da klassen skulle have vikar hele ugen. "Men vi kommer, hvis du inviterer igen". Og det gør jeg helt sikkert!

Skoletjenesten henvender sig primært til kristendoms lærerne, men også dansk, historie, formning og musik kan bruge den. I påskeemnedagen var f. eks. integreret kristendom, dansk, formning og musik.

Indledende konfirmationsforberedelse.

To år forud for min ansættelse som pædagogisk konsulent, var jeg ansat på timebasis til at varetage den indledende konfirmationsundervisning.

Endnu er det kun en forsøgsordning, men de efterhånden mange lokale forsøg viser, at her er en mulighed for egentlig kirkelig dåbsoplæring. Her kan 9-10årige lære om gudstjeneste med dåb og nadver. Og endnu bedre, de kan opleve den med alle sanser. I den form for undervisning er det naturligt at bede til Gud og synge salmer til hans ære.

I vores forstadsmiljø er det ikke muligt at samle en hel klasse, men vi glæder os over at kunne arbejde med nogle motiverede børn, der, når de først har meldt sig, møder næsten 100%.

Fra september til efterårsferien næste år har jeg tænkt mig at arbejde efter følgende skitse:

Gudstjeneste: Høstgudstjeneste.

Sakramente: Nadver.

Bønner: Fadervor og bordbøn.

Symbol: Brødet.

Salmer: DDS 678, Salmer og Kirke-

viser 27, 69, 100.

GT: 2. Mos. 16 Mannaunderet.

NT: Mark.6,30-44 Besisningen i ørkenen.

Luk. 22,7-23 Skærtorsdag.

Se, smage, lugte: Forundringsbillede: Per Illums nadverbillede fra "Tro, håb og kærlighed".

Hverdagsbesøg i kirken; se præstens tøj, give ham krave på. Dække alterbord - lugte til vinen og smage alterbrødet.

Aktiviteter: Bage brød - dele brød. (Pointe: dele brød = dele liv = vise vilje til fred og fællesskab. Her kan korsets linjer inddrages. Den vertikale til Gud, den horisontale til medmennesket.)

Dele med verden: Give naturalier til høstgudstjenesten. Bortlodde disse ved kirkefrokosten. Pengene sendes sammen med kollekten til Folkekirkens Nødhjælp.

Udblik: Kokosnøddeteologien i Polynesien. (Kirkens U-landsoplysning). Oplæsning: Uddrag af "Min kammerat er kristen" (I. Mielke). "Mio, min Mio" (Astrid Lindgren).

Evt. udflugt: Diakonissehusets brødbageri.

De frivillige ungdomsorganisationer.

De frivillige kirkelige ungdomsorganisationer arbejder på at give børn glæde og livsmod. De oplever sig selv som værende en del af kirkens arbejde. Somme tider og somme steder opstår der problemer med enhedsfølelsen. Præst og menighed finder organisationslederne ukirkelige og deres børn og unge larmende. Børne- og ungdomslederne finder på deres side gudstjenesten og præsten

kedelige og uegnede for børn.

Som pædagogisk konsulent ønsker jeg at arbejde for, at organisationer og kirke/menighed forbliver en enhed i vores sogn. Så ofte, det er muligt, fortæller jeg børne- og ungdomslederne, at vi fra kirkens side glæder os over deres arbejde og betragter dem som værende en del af menighedsarbejdet.

Ved kirken har vi bl.a. en stor og velfungerende spejdertrop (KFUM-Spejdere). Der er mange voksne, ansvarlige ledere, der generelt er kirkeligt positive.

KFUM-Spejderne udgiver velegnet forkyndelsesmateriale, men en stor del af den ungdoms/voksengeneration, der i dag er spejderledere, har ikke modtaget nogen systematisk oplæring i de kristne grundbegreber. Jeg ville gerne finde frem til en form, hvor kirken, uden at være formynderisk, kunne undervise lederne i den kristne tro. Det ville give dem større overskud og sikkerhed, når de skulle snakke med børnene om det, vi tror på.

Ja, det var så lidt af det, vi har på bedding i vores sogn netop nu. Det er en fantastisk udfordring at arbejde pædagogisk i kirkelig sammenhæng.

Mens man arbejder med en opgave, får man nemt flere nye ideer. Der er en hel del mere, jeg har lyst til at gå i gang med, men foreløbig er min ansættelse kun på 12 timer ugentlig, så noget må gemmes.

Ingrid Mielke,
pæd. konsulent ved Hellerup Kirke.

HVEM ER CHRISTIAN BRAW ?

Af pastor Poul Ulsdal, Esbjerg.

Dette blads læsere har i hvert fald et vist kendskab til ham gennem ikke så få meget lodige artikler i årenes løb, hvoraf jeg vist har oversat de fleste. Jeg har endnu liggende nogle stykker til senere brug, for det ville give et forkert indtryk af dansk højkelighed, hvis en svensk præst skulle blive den flittigste bidragyder til dets blad! Så vidt jeg kan regne ud, var han FKF's gæst for første gang i maj 1983, hvor han prædikede ved den højtidelige messe i Bethlehemskirken i forbindelse med landskonventet og bagefter talte om æmnet "Kirkens frihed". Senere har jeg mødt ham ved de norske højkeliges stævne på Gran og i 1987 i forbindelse med Kirkelig Samlings Årsstævne i Kalmar; da overnattede jeg i præstegården i Slätthög, hvor han er komminister. (Udtrykket svarere vel nærmest til en slags "andenpræst"; det embede, Th.Kühl havde sine første år i Løjt, bar oprindelig navnet "kompastor".)

Christian Braw blev født i 1948; han studerede i Lund og Jerusalem og blev præsteviet i Växjö i 1971. I 1985 blev han theologisk doktor på en afhandling med titlen: "Bücher in staub" om theologien i den tyske theolog Johann Arndts "Fire bøger om den sande Christendom". I KD 7-4-86 havde jeg en kronik om denne afhandling, hvor jeg brugte den første halvdel til at fortælle om Arndts værk, der har hørt til den

klassiske opbyggelseslitteratur i den evangeliske verden i et par århundreder, sidste gang udkommet på dansk i 1855 ved den kendte grundtvigianer Kragballe. I Sverige har den vist haft endnu større udbredelse helt op til vor tid. Gunnar Rosendal beretter om ham i en af sine bøger "Rätte lärare" og citerer ham mange gange i sin 2-binds dogmatik "Den apostoliska tron".

Arndt skildres især som en fornyer i kirken, hvad jo passer fint med Braws engagement i Kirkelig Fornyelse, Kirkelig Samling og Den svenske kirkes Synode. I virkeligheden vil betegnelsen "gammel-kirkelig" også passe både på Braw og Gunnar Rosendal. Ved Fader Gunnars begravelse i 1989 var det Braw, der holdt messens prædiken. Her understregede han, hvad der stod indgraveret på en metalplade, der var fastskruet kisten, disse centrale lutherske ord: "Simul justus et peccator" - i oversættelse: "På een gang retfærdig og synder". Det er værd at huske, at så stærkt var den såkaldt "katoliserende" sognepræst i Osby knyttet til kærnen i evangelisk-luthersk tro. Helt det samme gælder Christian Braw.

Han debut som forfatter skete allerede som 19-årig, og det er blevet til måske op mod tyve romaner og essaysamlinger. Vil man forsøge at købe disse bøger eller få dem fremskaffet på et bibliotek, støder

man på det mærkelige, at vist alle hans udgivelser inden disputatsen er skrevet under pseudonymet F.J. Nordstedt. Jeg har glemt, hvad der ligger bag dette navn; men grundene til at anvende et særligt forfatternavn skulle være, at begge forældre var ret kendte forfatternavne, så da den unge mand indsendte sit første manuskript til et forlag, skulle det ikke være forældrenes navn, der bevirkede bogens udgivelse!

Blandt Braw's skønlitterære bøger må frem for alt fremhæves et værk på tre bind med disse tysk-klingende navne: "Sehnsucht" fra 1976, "Sauerhof" fra 1978 og "Marienwald" fra 1981. Det er en selv for flittige litteraturlæsere meget fremmed verden, der her bliver rullet op for en - i første række et stykke nordtysk historie fra århundredeskiftet til den anden verdenskrigs afslutning. Begyndelse kan minde en del om Thomas Mann's "Huset Buddenbrook", idet den skildrer et tilsvarende handelshus i Bremen. Vi får her glimt af noget så usædvanligt som tysk koloni- og missionshistorie, idet visse afsnit foregår på tyske kolonier i Stillehavet. Nogle meget spændende afsnit fortæller om de sporadiske revolutionære kampe, der foregik i visse tyske byer efter nederlaget i 1918, som medlemmer af familien bliver indviklet i. Man forbløffes over den unge forfatters evne til at sætte sig ind i for både svenske og danske læsere så fremmedartede miljøer; men alt virker ægte og selvfølgelig. Når vi senere oplever Weimartiden og den nazisme, der

efterhånden tog magten, samt "kirkekampen" især mod de "Tyske Kristne", føler man sig på lidt mere kendt grund. Efterhånden følger vi slægtens veje helt ovre i Østprøjsen, den anden verdenskrig med nederlaget og den russiske besættelse. I det alt sammen er kirke og kristendom enten den selvfølgelige baggrund eller indvævet i det alt sammen. I hele denne barske verden er der også afsnit af stor skønhed og ægte kristen realisme. Det vidner vel om dette forfatterskabs kvalitet, at bøger med et så klart kristent anliggende er udkommet på Sverrigs fineste forlag, Bonniers.

I 1980 kom den første af fire essaysamlinger, som Braw selv forsøger at vise, har en indré sammenhæng. Den første med titlen "I kampen" er i en vis forstand en skildring af begyndelsen til den kirkekamp, der foregår i Sverrig i disse år, som den også sker hos os. Vi får her fortalt om rødderne til Kirkelig Fornyelse, sat ind i sin rette sammenhæng med Gunnar Rosendal som en slags midtpunkt. Med det rent kristelige og kirkelige som det centrale, er det nok den bog, der foruden romanværket - er mest værd at anbefale for danske, hvis hjerte banker for kirkens fornyelse. Alt er skrevet på et letforståeligt svensk.

Det næste bind fra 1983 hedder "Kulturkampen", hvor Braw helt bevidst fører et udtryk, der egentlig stammer fra Tyskland efter 1870, helt op til vor tid og vor historie. Hakon Stangerup har to spændende bind med samme titel om tiden i

vort land efter 1870. Når Braw i den tredje bog, "I Sverige" fra 1965 i litteraturlisten nævner Søren Krarups bog fra 1984: "Det moderne sammenbrud", er dette ret betegnende, for med tilsyneiadende så forskellige baggrunde som svensk høj-kirkelighed og dansk tidehvervsbevægelse er der dog en række fælles træk. Helt fra sin aller første bog har Krarup været optaget af den samme kulturkamp, grundet i en vidtspændende læsning, der dog virker ret beskeden i forhold til Braw; en litteraturliste med 30-50 titler er det normale i disse bøger! Et andet fællestræk for disse to gejstlige forfattere er deres store interesse for den fremragende russiske forfatter Solsjenitsyns værker. Denne interesse deler jeg med dem, men på et langt mere beskedent plan! Helt det samme gælder, når Braw skriver fornemme essays om f. eks. Bernanos, Eliot og andre store forfattere, som også har optaget mig meget. Man kan ikke lade være med at imponeres over den sikkerhed - men altid beherskede form - hvormed han vover at fremkomme med kommentarer og vurderinger ikke blot på theologiske og litterære, men også sociale og delvis politiske områder.

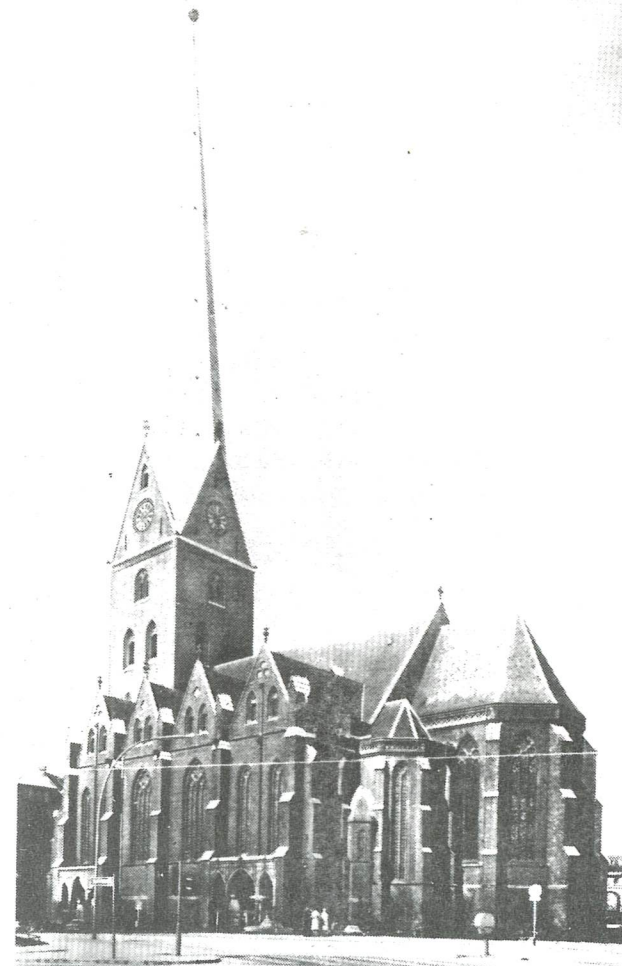
Den sidste essaysamling kom i 1990 og hedder: "I världen"; denne

KIRKELIG FAMILIELEJR

fra fredag den 10. juli til fredag den 17. juli på "Sundeved-Centret", Stenderup Kirkebakke 4, Nybøl, 6400 Sønderborg. Sognepræst Hans Jørgen Thorsgaard Mortensen, 7990 Øster Assels, tlf. 9776 4357, kan oplyse, om der er plads til flere deltagere.

bog samt endnu en bog det samme år: "Erfarenhedsbaseret lederskab" er kommet på forlaget NORMA. Især den første har optaget mig meget. Desuden skriver Braw artikler i mange blade og anmelder en bunke bøger, herunder hver eneste bog, der udsendes af dansk høj-kirkelighed og af Kirkelig Samling, så disse også opnår et beskedent salg i Sverrig. Det er næsten ubegribeligt, hvordan denne stillfærdige svenske præst kan magte en så stor produktion, som ikke finder sin mage i vort land, når præstegerningen sikkert for ham er det vigtigste. Typisk er det, at han sammen med sin optagethed af alt, hvad der sker "I verden", i dette år har udgivet en smuk bønnebog - "Låt oss be" - også på forlaget NORMA.

PS. I 1985 udsendte Kirkelig Samling en pjece på 11 sider med titlen: "I hellig tjeneste". Det var en for-danskning af et arbejde af Christian Braw, som jeg havde foretaget særlig med henblik på, hvad der hos os gøres i kirken af kirkesanger og kirketjener. Da den i virkeligheden er en meget lille "mini-liturgik", er den også nyttig for organister, kirkekor og egentlig for alle menighedsrådsmedlemmer. Restoplaget er blevet nedsat fra 5 kr. til 1 krone pr. eksemplar foruden porto.

Strib i februar 1992.

Kære kristne venner!
Får man lov at kige ... ind i HIMMERIGE, så trænger man jo til at fortælle derom! I hosstående St. Petri kirke (en af Hamborgs såkaldte "Hauptkirchen") var jeg år for år til den store liturgisk-økmeneiske begivenhed, der finder sted på Ansgars - "Nordens Apostels" dødsdag, den 3. februar. Den store kirke rummer ca. 2000 mennesker, og vil man have plads der den 3. februar må man være der allerede ca. 1 time før den

store indgangsprocession begynder. For nogle år siden var der i programmet -(der ligger på alle kirkens bænke og stole, så alle vi besøgende kan være medsyngende, altså aktivt medfejrende, når det er os alle, der får mæle!) .. men tidligere var i programmet aftrykt den prædiken, sidste års taler havde holdt. I ventetiden kl. ca 17 til 18 læsende at forbindes med den foregående 3. februar gav dejlig kontinuitet, men væksten i deltagerantallet den 3. februar har

nok umuliggjort denne sidste års prædikengengivelse i programmet. Jeg har i det følgende valgt en prædiken fra 1986 fra den 22. økumeniske St. Ansgar-Vesper. Prædikant var Michaelsbruder fra Rotterdam Wiebe Vos. Han er der præst for en reformert menighed. (Hvert år for en anden "afskygning" af kristenheden overdraget at holde aftenens "Ansprache" For 2 år siden var det vores katolske biskop Martensen fra København. Prædiken holdtes på tysk) ... Men nu til Wiebe Vos: Prædikens emne er "Kirken som Mysterium". Et relevant emne synes jeg, hvor vi herhjemme igen og igen får beretninger fra St. Jakobs-præstens "ulydigheder" på Københavns Østerbro! Prædiken her er meget lang. Jeg prøver at sammenfatte det for os stadig væsentlige:

Prædikanten henviser til denne økumeniske begivenheds førsteform, en såkaldt "Abendmusik" i denne kirke den 20. oktober 1963, hvor for første gang efter reformationen de adskilte kirkers tre biskopper var tilstede. En historisk begivenhed understregede den dengang så velkendte hamborgske evangeliske biskop Karl Witte og docerede overfor sine præstekandidater: "Dér skulle De være gået hen! Dér ville De have oplevet, hvad Kirke er!"

Fra 3. februar 1965 blev det så til den årlige "St. Ansgar-Vesper" i St. Petri, i år altså for 28. gang. "Joiee du ciel sur la Terre" - himmelsglæde på jorden, hedder det i Roger Schütz' mund, Taizés prior, der jo kommer fra de reformertes tradition. Om

Wilh. Löhe, i det 19. årh. kaldt "Diakonissernes Fader" berettes følgende udsagn: "Jeg drømte, jeg var i en stor lys sal. Og pludselig vidste jeg, at jeg var død. På en prædikestol stod en præst i sort talar og prædikede. Da han var færdig, kom den næste. Sådan igen og igen. Jeg syntes helt godt om det. Men til sidst spurgte jeg den, der stod ved siden af mig, om, hvor mange prædikener der blev holdt ved gudstjeneste i Himlen. Forbavset stiredes manden på mig: "I Himlen! Dér er du ikke, du er i Helvede. I Himlen synges Liturgien!" Prof. H. Joachim Thilo bringer denne historie i sin bog "Gudstjenestens terapeutiske Funktion" og tilføjer: her har vi i korteste form udtrykt, hvad der altid har været den lutherske gudstjenestes problem: af finde ligevægten imellem tilbedelse og lære. Hvis Lære og Prædiken ikke føret til tilbedelse er alt forgæves! Biskop Wilh. Stählin, Michaelbrødrenes store teolog og prædikant (død 1975) siger det sådan: Hvor troen bliver klæbende i dette at gøre sig tanker om Gud, forbliver refleksion og ikke når at blive til kærlighed, til et kærlighedsforhold, der udbryder i lovsang, der er der overhovedet ingen kristentro tilstede!"

Dette har den ortodokse kirke, mener prædikanten, bedst forstået. Her læres ikke ud af utallige dogmatiske bøger, hvad kristen-tro er for noget!

Den guddommelige liturgi, den bare fejrer man sammen. Og det angår ikke bare hjernen. Nej: hele

mennesket med ånd, sjæl, hjerte, med syn og hørelse, lugtesans, hænder og arme og ben, alt drages med ind i hengivelsen til GUD.

At St. Petri's St. Ansgar-Vesper blev forbillede for den økumeniske St. Willibrod-Vesper, nu årlig holdt i Rotterdam den 7. oktober, nævnte prædikanten i taknemmelig glæde...

Og sluttede med håbet om det helt fyldestgørende: at kunne prise GUD i vore traditioners ædleste udformninger, syngende, skridende, talende for så at samles alle sammen ved eet nadverbord i samværet med Den Opstandne.

Margit Deckert
Strib.

LITURGISKE BEMÆRKNINGER

(fortsat fra sidste nummer)

Vedrørende de grundlæggende synspunkter for nedenstående bemærkninger henvises til indledning i Re-formatio 1992 nr.1.

Tiden efter Trinitatis / Hellig Trefoldigheds Fest:

Nu følger kirkeårets længste række af almindelige søndage, der kan være op til 27 af dem. Nogle få af dem har et særligt præg, de skal nævnes særskilt nedenfor. Om liturgien skal blot siges, at kirkefarven nu er grøn, vækstens og håbets farve. Kyrie / Gloria og Halleluja synges hver søndag. Præfationen, den lovsangstekst, som præsten synger før Hellig-sangen, vil nu mange steder være den, som i Biskoppernes oplæg til gudstjenesteordning er foreslået som mulighed året rundt; men i Trinitatis-tiden passer den fremragende: "Du skabte Himlen og hele dens hær, jorden og alt, som er derpå. Liv og ånde giver du os, mættter os daglig af din fylde." Alteret pyntes med tidens blomster, efterhånden som sommer, høst og

efterår skrider frem. En højsommer-søndag vil man nok bruge som udgangssalme nr. 674: Gak ud, min sjæl, betragt med flid.

Særlige dage i denne lange tid:

Torsdag efter Hellig Trefoldigheds Fest fejres enkelte steder en fest for Den Hellige Nadver. Højmessens fejres som på festdage, og der kan afholdes en procession. Nærmere oplysning findes i Dansk Messebog og i Dansk Tidebog i afsnittet "Om Den Hellige Nadver".

På en søndag i september holdes der nok en del steder konfirmation. Herom henvises til bemærkningerne i forbindelse med Påske-Pinse-tiden.

På en søndag i september eller oktober holdes høstgudstjeneste. Den Danske Kirkeordinans fra 1537-/39 anordner, at der skal holdes høstgudstjeneste på Mikkelsdag, den 29. september. Alt efter hvordan høsten går, bør høstgudstjenesten næppe holdes ret længe før den dag - i hvert fald ikke på landet. Kirkeordinansen foreskriver, at der til tak

for høsten skal synges et Te Deum; men vi vil jo nok hellere trække på de gode høstsalmes, som vi nu har, nrr.675-678. Endvidere er der jo tradition for, at kirken pyntes til fest med efterårets brogede og kraftige farver. Ellers forgår gudstjenesten som på den pågældende søndag, der er intet liturgisk belæg for at bruge særlige tekster. Derfor er det også en god ide at beholde søndagens indgangssalme. Som anden salme kan bruges nr.676, men før prædiken igen en, som vedrører søndagen. Høst-taksigelsen samles derimod omkring nadveren, som jo kaldes "eukaristien", dvs. taksigelsen. Som offergangssalme efter prædiken synges nr. 678, under altergangen nr. 677 og til slut nr. 675 eller nr. 11.

På den første søndag i november holdes Alle Helgens Dag. Om denne og den følgende dags indhold henvises til Liturgiske Bemærkninger i Re-formatio 1991 nr.5. Der er i de senere år opstået en tendens til at sammenblande festen for Alle Helgen med mindedagen for de afdøde, almindeligvis kaldet Alle Sjæles Dag. Denne sammenblanding bør undgås! Tekster, salmer og bønner til Alle Helgen taler om Guds "hellige vidner", som vi bør "efterfølge i tro, håb og kærlighed". Om dem synger vi: "her gik de under stor foragt"; derimod er vore afdøde almindeligvis folk, som hver i deres stilling har været respektable borgere! Skal de to grupper nævnes ved samme gudstjeneste, da opnår vi let at få det hele rørt sådan sammen, at Guds hellige vidner ikke får lov til at

stråle i deres pragt, eller/og at vore afdøde bliver pudset sådan op, at selv ikke den bedste nekrolog over den bedste borger kunne gøre det bedre! Derfor må vi have mod til at holde to gudstjenester, som kan markere de to dages forskellige indhold, for begge dage har deres berettede anliggende. I det tre-sogns pastorat, hvor disse bemærkninger skrives, holdes Alle Helgens-gudstjenesten i to af kirkerne søndag formiddag; mens mindegudstjeneste for vore døde afholdes i den tredje kirke samme dags eftermiddag kl. 16. I anledning af denne mindegudstjeneste udsendes der en lille håndskreven hilsen til de pårørende til dem, som i det forløbne år er blevet begravet på vore kirkegårde.

De to tjenester er vidt forskellige: Ved Alle Helgens-højmesse er farven hvid eller gylden; der kan pyntes med palmegrene og/ eller hvide blomster. Kyrie/Gloria og Halleluja synges; dog findes der jo en oplagt Halleluja-salme: nr.659: For alle helgen, som i Kristi tro. På denne dag bør den nikæno-konstantinopolitanske trosbekendelse bruges. Salme nr. 661: Den stor, hvide flok vi se - er god som offergangssalme efter prædiken. Som slutningssalme kan synges et Te Deum, især hvis det kan ske med den tidligere nævnte salme: Store Gud, vi love dig. Ellers kan synges nr 677 v.5-10.

Alle Sjæles-tjenesten er mærkbar anderledes: Kirkefarven er sort eller violet; der pyntes med hvide blomster. Gloria og Halleluja udgår; evt. kan den gamle stærke sekvens: Dies

iræ, dies illa - synges, se f.eks. 129 Salmer nr. 959. Teksterne findes i Dansk Messebog. De i det sidste år afdødes navne bør nævnes: enten læses efter prædiken som en meddelelse, eller også indgå i en bøn. Tjenesten er her i pastoratet holdt som en højmesse med salmerne: 635 - 636 v.5-9 - 235 - 614 - efter altergangen: 639 v.3 og 6 - 722. Men en tilsvarende tjeneste må også kunne holdes som en andagt uden nadverfejring, f. eks. i byernes særlige kir

kegårds-kapeller.

Andre særlige dage i tiden efter Trinitatis:

En lang række helgendage og andre særlige mindedage er traditionelt blevet fejret i det ellers festløse halvår; de skal ikke gennemgås her, nogle af dem er nævnt i en liturgisk bemærkning i Re-formatio 1991 nr.4.

Peter Østerby-Jørgensen.
Galtrup.

RE-FORMATIO's FORLAG

På grund af "ambi"ens bortfald er der sket en regulering af vore priser - nogle af udgivelserne er endda blevet betydeligt nedsatte:

Studsgaard & Ulsdal: Hvad er højkirkelighed.	kr. 42,50
Kun et enkelt eksemplar tilbage.	
Ole Skjerbæk Madsen: Tjenester og nådegaver.	kr. 75,00
Poul Ulsdal: Tjenesten ved alteret.	kr. 75,00
P.-O.Sjögren: Højmesse - den fortabte søns lit.	kr. 12,50
Poul Ulsdal: Hvorfor skal vi holde gudstjeneste?	kr. 2,00
P.Østerby-Jørgensen: Menighedens stille bønner.	kr. 2,00
10 stk.	kr. 10,00
C.B.Hansen: Gammel tro - tænkt påny.	kr.100,00
Palle Thordal: Den kopt.-ortod. kirkes liturgier.	kr.125,00
Bertil Gärtner: Embedet, manden og kvinden...	kr. 20,00

Fås i bogladerne og ved henvendelse til forlagsekspeditionen, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg. Tlf. 7513 8105. Giro 5 61 60 50.

RE-FORMATIO's FORLAG

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE's forlag.

DET ER IKKE KIRKELIG FORNYELSE

Der stod om det i Præsteforeningens Blad i fjor, og der stod om det igen i år: en indbydelse til at deltage i et møde i Stavnsholt Kirke i Farum den 13.-14. april 1992, altså i den stille uge! Selv om det var dyrt (550,-kr) så bed jeg hovedet af al skam og meldte mig, for jeg er nemlig nysgerrig af natur, og jeg ville gerne høre, hvad de sagde. Jeg meldte mig til møde i KIRKELIGT FORUM TIL UDFORSKNING AF ET NYT VERDENSBILLEDE. Emnet var: "Må vi det? Om friheden i folkekirken".

Til mødet havde meldt sig 35 kvinder og 21 mænd, en meget broget flok når det kommer til alder og dagligt arbejde. Det var en flok levende mennesker, også vidende mennesker, og der blev stillet mange kloge spørgsmål. Og det var for så vidt centrale og kristelige emner, der blev drøftet. Og der var stor åbenhed. Men nu bag efter undrer jeg mig lidt over, hvor det nye verdensbillede blev af, og hvad er det for et nyt verdensbillede der skal udforskes af et Kirkeligt Forum? Det blev jeg ikke klog på. Men jeg hørte et foredrag af dr. phil. Aage Henriksen om "Rosenkreuzerne". Og det lærte jeg noget af. Aage Henriksen har selv været Rosenkreuzer, men han lod sit hoved råde, for ifølge bevægelsens lære, kan man ikke selv redde sig

ud af verden, som er et helvede og en straffeanstalt. Det er nødvendigt, at man modtager bestråling, og den får man i tempeltjenesten. Han fandt det urimeligt, at han skulle rejse rundt i Europa en gang om måne den for at hente denne bestråling, den ene måned i Sverige og den anden i Tyskland. Tempeltjeneste består af en esoterisk tale holdt af en mand og en poetisk fremførelse ved en kvinde og den varer under en halv time. Men tempeltjenesten gav dog Aage Henriksen "gnisten i hjertet". På spørgsmål om indholdet i den esoteriske tale (en tale kun bestemt for indviede) var svaret, at det var hele traditionen tilbage til katarerne, gnostikerne og østens mystik. Det fremgik helt klart af foredraget, at Rosenkreuzerne er en mystisk og okult bevægelse, kun for de indviede, og det blev oplyst, at bevægelsen i disse år driver mission i Danmark.

Altså: et oplysende foredrag, men hvad havde det med udforskning af et nyt verdensbillede at gøre?

Herefter var der et panel bestående af 2 kvindelige og 1 mandlig præst og en mandlig højskolelærer. De skulle sige noget om: "Frihed til at tænke" over emnerne: Skabelse, Jesus Kristus - Guds Søn, Skyld og Forsoning og Det evige Liv. Det, at verden er skabt, blev ikke fornægtet,

jeg hørte ikke hvad der blev sagt om det evige liv, da jeg måtte gå, men nogle af de klassiske ting i Kirken om Jesus så som hans underfulde undfangelse og hans forsonende død, blev fornægtet. Jeg kunne ikke lade være med at spørge den kvindelige præst, der fornægter Jesu stedfortrædende død, hvilket ritual hun bruger og hvilken salmebog. Svaret var: Den danske Salmebog og 1912-ritualet. Det viste sig dog senere, at der i nadverritualet var den ændring, at uddelingsordene lød: Dette er dit legeme! Dette er dit blod! Disse uddelingsord lød med menighedsrådets tilladelse, men det var ikke blevet forelagt biskoppen.

Efter dette oplæg var der en drøftelse i grupper, som jeg ikke deltog i, men den følgende dag fremlagde grupperne det, som de var kommet frem til. Og det var ikke noget ukristeligt sludder alt sammen. Det var ægte søgende og vidende mennesker der kom frem med deres synspunkter. En sagde om nadveren, at den tilfører os kraft, og en spørger fik at vide, at han skulle bede til Jesus, fordi Jesus lever, og til levende kan man bede. En anden sagde, at biblen er grundbogen for vort forhold til Gud. Men ellers dukkede så alt det andet i "udforskningen af et nyt verdensbillede" op her: reinkarnation, bevidsthedsudvidelse og kærlighed og en meditationspraksis, der fører ind i denne bevidsthed og vi kommer til os selv, og at nåden er indsigt, og at indsigten skaber fællesskab og tilgivelse. Og at en mand som Johs. Aagaard ikke var velset i

kredsen.

Mødet sluttede med, at man kunne stille spørgsmål til et panel bestående af 2 præster (af mandkøn), en biskop (Vincent Lind) og en forfatterinde, og det man kunne spørge om var: "Grænser i folkekirken". En af arrangørerne af mødet var her ude efter den fløj i Kirken, som jeg tilhører: de frelst, de selvsikre og de udelukkende. Jeg rejste mig selvfølgelig og bekendte mig som en sådan, men gjorde dem dog opmærksom på, at jeg deltog i mødet, også med den tro, at Jesus er Sandheden, og at der derfor er grænser. Så jeg spurgte panelet: Er alt ikke tilladt i folkekirken indtil et menighedsråd begynder at anklage? Dette ville den ene præst ikke helt benægte, men biskoppen mente nu ikke det forholdt sig sådan. Når jeg ser på det, der sker i folkekirken, og sammenholder det med hvad jeg hørte på mødet, må jeg fastholde min påstand: alt er tilladt, så længe et menighedsråd tillader det! For der lød nemlig et meget spændende spørgsmål til biskoppen fra en af hovedkræfterne på mødet: Ved embedsledighed er det så til skade for en ansøger, at han eller hun færdes i "Kirkeligt forum til udforskning af et nyt verdenbillede"? Og det blev også sagt ved velkomsten, at der var præster, som gerne ville have været med, men som ikke turde! Svaret var benægtende.

Når jeg deltog i mødet er grunden den, at der er noget jeg gerne vil vide. Jeg vil gerne vide, hvordan disse mennesker tænker og hvad de

tror. For det kan jeg bruge til noget, og denne viden, vil jeg gerne dele med Re-formatio's læsere og sige: Hold ud! Hold fast ved Kirkens almindelige tro, for den har vi fra det Guds Lam som bærer verdens synder. Og vær ikke bange for de mennesker, du lever iblandt. Og så mødte jeg megen åbenhed på mødet, og der var ingen, der bad mig om at tie stille, når jeg tog ordet.

På mødets andendag var der morgensang i kirken, ledet af en kvinde. Vi sang først nr. 206: Påskeblomst, hvad vil du her. Så hørte vi Efeserbrevet 1,3-10. Herefter var der stilhed og efter denne blev der læst nogle bønner fra den romersk-katolske kirkes danske tidebog, bedt et Fadervor og velsignelsen fremsagt i ønskeform. Til slut sang vi nr. 189: Min Jesus lad mit hjerte få.

Denne morgenandagt kunne jeg ikke rigtig få til at hænge sammen med alt det andet, jeg mødte, men

jeg fik dog en forklaring på det. Den kvinde, som ledte morgensangen, var ikke præst, men medarrangør af mødet, men deltog ellers ikke i det, for hun var dagen før blevet optaget i den romersk-katolske kirke.

Forhåbentlig lykkedes det mig ved mødet at aflægge et lille vidnesbyrd om Kirkens almindelige tro, og jeg kan ikke slutte dette referat på anden måde end den at bede følgende:

Himmelske Fader!

ydgyd din Ånd over hele din Kirke, giv os en ny vision af din herlighed,

en ny oplevelse af din magt,

en ny troskab mod dit ord,

en ny hengivelse i din tjeneste, så at

dit hellige navn må blive æret,

og dit rige fremmet

gennem vort fornyede vidnesbyrd

ved Jesus Kristus, vor Herre.

Amen!

Knud Christensen,

Frederikssund.

TROEN FREMSTILLET FOR TANKEN

Gunnar Rosendal var en af de ejendommeligste og mest facinerende skikkelser i nittenhundredtallets svenske åndelige historie: lysende intelligent, med en dyb fromhed, charmerende og med et utroligt talent indenfor massemediernes verden. Men det er ikke alle, som ved, at han også var en stor theolog. Dette viste han frem for alt i sit store værk: "Den apostoliska tron",

som nu udgives på ny i et bind på over 800 sider.

Gunnar Rosendal var på afgørenden måde præget af schartauansk kirkelighed. Han havde deltaget i århundredskiftes troskamp om vitalismen og darwinisme. Han havde været radikal liberaltheolog, men udvikledes i retning af en fast kirketro, kulturåben og positiv økumenisk. Afgørende indtryk af evangelisk

ortodoksi fik han under arbejdet med sin doktordisputats. Alt dette præger hans værk "Den apostoliska tron". Der findes her en positiv indstilling til fornuftens muligheder, som gør læsningen for den tænker de til en facinerende opdagelsesrejse i troens verden. Det er en virkelig intelligent fremstilling af den kristne tro.

Det logisk klare hører med til Rosendals indtryk af den lutherske ortodoksi, hvis begrebsapparat han på ny har gjort levende. Dette for-

Det er med stor glæde, jeg har oversat ovenstående i anledning af nyudgivelsen af "Den apostoliska tron". I min mindeartikel om Fader Gunnar i Re-formatio nr.1/1989 fremhævede jeg netop dette værks rige kvaliteter. Til tider har det været brugt til den daglige husandagt, de seneste år har det sjældent stået på sin plads i reolen, men har ligget på et bord! Bogen kan lettest bestilles på NORMA BOKFÖRLAG, Box 44, S-501 02 Borås, Sverige og koster kun 500,- sv. kr, for de to bind på over 800 sider, tilsendt portofrit.

RETRÆTE

Fra den 13. - 16. september er der planlagt en retræte for mænd og kvinder. Nærmere oplysninger om sted kan fås hos pastor Poul Exner, Gymnasiev ej 4, 2620 Albertslund. Tlf.4362 2838.

DE KØBENHAVNSKE KIRKESTÆVNER

Søndag den 6. september er der Kirkestævne i Sengeløse Kirke og præstegård. Kl. 14,00 er der Messe. Herefter foredrag ved kunsthistorikeren Jens Fleischer om Ikoner.

BLÅHØJ - KONVENT 1992

Mandag den 7. september er der konvent i Blåhøj Kirke og præstegård. Kl. 10,00: Messe. Herefter spisning af medbragt mad. Kl. 14,00: Foredrag ved pastor Ole Wierød. Kl.17,30: Vesper i kirken. Kl. 18,00: Middag i præstegården.

FÆLLESSKABET KIRKELIG FORNYELSE
afholdt landskonvent fra den 28.- 30. maj 1992.
Mere herom i næste nummer af Re-formatio.

RESERVERET POSTVÆSENET

RE-FORMATIO

udgives af

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør:

Sognepræst Knud Christensen,
Kirkegade 9, 3600 Frederikssund.
Telefon 42 31 03 39.

Redaktionsudvalg:

Pastor Anders Studsgaard,
Havervad 7,6780 Skærbæk.
Pastor Poul Ulsdal,
Kirkegade 88, 6700 Esbjerg
Sognepræst Peter Østerby-Jørgensen,
Galtrup, 7950 Erslev Mors,
Stud.teol. Jais H. Tinglund,
Kalmargade 34,3.th.8200 Århus N.

Ekspedition:

Bladet koster 80 kr. årligt i abonnement, for
studerende 50 kr. årligt. Beløbet indbetales til
FKFs regnskabsfører, sognepræst Olav Fog,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Telefon 75 34 50 61. Postgiro 2 08 81 42.

Fællesskabet

KIRKELIG FORNYELSE

Formand:

Sognepræst Poul Exner,
Gymnasievej 4, 2620 Albertslund.
Telefon 43 62 28 38.

Bestyrelsen iøvrigt:

Sognepræst Olav Fog,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Sygeplejerske Anna C.B. Hansen,
Vestervang 21,6th,8000 Århus C
Kirketjener Kate Pedersen, Storkens Kvar-
ter 5B, 2620 Albertslund.
Sognepræst Bjørn Hansen, Vardegade 14,
2100 København Ø.
Medlemmer betaler 160 kr. årligt til fællesska-
bet. Dette beløb omfatter også abonnement
på Re-formatio. Ægtepar 200 kr. Studerende
og pensionister betaler 80 kr. for enkeltmed-
lemskab. Pensionistægtepar 100 kr.

Re-formatio's Forlag:

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE's
forlag, Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Bran-
den. Telefon 75 34 50 61

Ekspedition og daglig ledelse:

Poul Ulsdal, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg. Tele-
fon 75 13 81 05. Postgiro 5 61 60 50.

INDHOLD - NR. 3 - JUNI 1992 35. ÅRGANG

Forsidebilledet: Sankt Kjeld fra Viborg, kalkmaleri i Skive Kirke. Gengivet efter R. Broby-
Johansen: Den Danske Billedbibel i Kalkmalerier, Gyldendals Boghandel, Nordisk Forlag,
København 1947 (med forlagets tilladelse)

<i>Rasmussen, Henrik Erner:</i> Vor vej til Cairo	58
<i>Ulsdal, Poul:</i> Messefejring med fnisende børn	61
<i>Christensen, Hans Christian:</i> Erklæring	62
<i>Mielke, Ingrid:</i> Kirkens dåbsoplæring	63
<i>Ulsdal, Poul:</i> Hvem er Christian Braw	68
<i>Deckert, Margit:</i> Strib i februar 1992	71
<i>Østerby-Jørgensen, Peter:</i> Liturgiske bemærkninger	73
<i>Christensen, Knud:</i> Det er ikke kirkelig fornyelse	76
<i>Braw, Christian:</i> Troen fremstillet for tanken	78